

OLLI KARILA

MASKOTTI

ja muita jännityskertomuksia

MASKOTTI

Olli Karila

Maskotti

ja muita jännityskertomuksia

Toimitus ja jälkisanat

Juha Järvelä

Vuosikertajännitystä 2

Kannen kuva Helsingistä vuodelta 1934: Aarne Pietinen Oy/
Museovirasto, Historian Kuvakokoelma, Pietisen kokoelma.

Jälkisanat © 2025 Juha Järvelä

ISBN: 978-952-80-8321-4

Kustantaja: BoD · Books on Demand,
Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi
Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273,
22763 Hampuri, Saksa

Jahti A 2I

Pienen, jyrkän ulkoriutan kalliorannassa oli iso moottorivene ja pikkusaaren nurmikkoaukeamalla joukko miehiä. Osa heistä seiso, joukossa kaksi virkapukuista poliisimiestä, osa istui ympäröivillä kivillä. Näistä muuan, vielä nuorehko, hienoon purjehduspukuun puettu mies tuijotti itsepintaisesti eteensä vastaamatta mitään tuomari Alanteen, poliisiupseerin, tiukkoihin sanoihin.

— Vakava neuvoni on, että tunnustaisitte koko totuuden. Selityksenne, johtaja Paunu, on mahdoton.

Puhuteltu kohotti päätään, mutta ei suinkaan katsoakseen syyttäjäänsä, vaan silmäilläkseen avoimelle merelle, jonka rauhallisessa, yksitoikkoisessa suurenmoisuudessa oli vaihteluna vain viiden kuuden kilometrin päässä näkyvä majakkasaari valkeana hohtavine tulitorneineen. Meri vain läikkyi, mutta ei aaltoillut, sen kilo koski silmiin, ja taivas oli muuttumattoman sininen hehkuttaen riutan ruskeanharmaat kalliot kuumiksi.

Johtaja Paunu vaikutti väsyneeltä. Se oli luonnollista, sillä eilisestä lähtien hän oli saanut olla jännityksessä, olipa hän sitten syyllinen taikka syytön.

Poliisiupseeri odotti maltillisesti. Hän tiesi kokemuksesta, että aika ja toistuvat, yksitoikkoiset kysymykset murtavat lujankin vastuksen, ja hän tiesi niinkään, että miehen selitys ehdottomasti oli valheellinen.

Hän otti esille savukekotelon, tarjosi johtaja Paunulle, sytytti

kummankin savukkeet ja istuutui lähelle kuulusteltavaansa. Kun hän alkoi puhua, hänen äänensä oli rauhallinen ja tasainen.

— Tarkastakaamme juttu vielä kerran alusta lähtien. Jos selostan väärin, korjatkaa. No niin, toissapäivänä illalla, siis kesäkuun kahdeksantenatoista päivänä klo 21 te, johtaja Paunu ja liikekumppaninne, johtaja Alvar Ulmi, lähditte purjehdusseuran laiturista jahdillanne A 21 merelle. Tarkoituksenne oli purjehtia ulkoriutoille, kalastaa, levätä ja palata kaupunkiin hyvissä ajoin ennen liikkeenne, Auto Oy:n, avaamista aamulla.

Kuulusteltava kohotti kättään.

— Meillä ei ollut mitään varsinaista suunnitelmaa. Aioin lähteä purjehtimaan ja Ulmi tarjoutui matkaan.

— Hm... no niin..., tuomari Alanne virkahti merkitsevästi. — Ulmi siis tarjoutui matkaan. Hyvä. Jatkakaamme. Te siis lähditte ja kuten on todistettu, hyvissä voimin ja hyvässä sovussa. Aamulla, eilen, kesäkuun yhdeksäntenätoista päivänä, te palasitte kaupunkiin klo 4 ja mukanaan oli Ulmi, tiedottomana ja kuolettavasti loukkaantuneena, takaraivo pahasti vioittuneena. Lääkäri katsoo täysin varmaksi, että hän kuolee tuntoihinsa tulematta... on jo voinut kuollakin.

Paunu ei vastannut mitään. Poliisiupseeri jatkoi:

— Toimitettuanne loukkautuneen sairaalaan te ilmoittauduitte poliisilaitokselle klo 6,20. Kertomuksenne mukaan te molemmat olitte purjehtineet tänne ulkoriutalle, olitte aamulla varhain kalastaneet ja Ulmi oli sitten myöhemmin kiivennyt riutan korkeimmalle kohdalle, lähes pystysuoralle seinälle, hänen otteensa oli heltinyt ja hän oli suistunut takaperin rannalle, kivien joukkoon, jolloin hän oli satuttanut takaraivonsa ja loukkautunut. Niinhän?

Puhuteltu nyökäytti hiukan päätään ja hänen katseensa kohdistui merelle sivuuttaen vaiteliaina kuuntelevat miehet.

Tuomari Alanne teki kädeltään jyrkän liikkeen.

— Mutta selityksenne on ilmeisesti mahdoton. Se on valheellinen.

Tulimme tänään tänne tapahtumapaikalle, emmekä ole keksineet mitään, joka vahvistaisi kertomuksenne. Päinvastoin: olemme keksineet sellaista, joka todistaa ihan muuta. Katsokaas, kallio, jolta toverinne olisi pitänyt suistua, on melkein kauttaaltaan ylempää sammalen peitossa. Sammal on kaikkialla täysin ehyt. On mahdoton ajatella, että mies, liukuessaan pitkin kalliota, voisi jättää sammalen koskemattomaksi. Tämä on kohta n:o 1. Ja sitten: siitä lähtien, kun kävitte täällä, on vallinnut kaunis ja kirkas pouta. Jäljet eivät ole voineet hävitä. Ja kumminkaan emme alhaalla, emme hiekassa, emmekä kivillä, ole voineet keksiä jalanjälkiä emmekä verta. Tämä on kohta n:o 2. Ja kuitenkin on Ulmista tullut verta, jopa niin runsaasti, että sitä on jahdinkin kannella. Mutta on vieläkin ratkaisevampaa. Kerroitte, että kannoitte toverinne jahtiin. Miten se saattoi tapahtua? Maitse se on mahdotonta siltä paikalta, jonka osoititte. Välillä on kallionkieleke ja sen edustalla syvä vesi. Mutta vesitsekin se on mahdotonta, sillä rannan edustalla on tuolla kohtaa vedenalainen riutta, jonka yli syväkulkuihin jahtinne ei mitenkään ole voinut päästä. Ette ehkä ole sitä huomannut? Hm, minä huomasin sen jo ylhäältä ja me kokeilimme äsken. Siitä pääsee hädintuskin soutuveneelläkään.

Poliisiupseerin todisteluketju oli täydellinen. Sen tajusivat kaikki, varmasti syytetty itsekkin, sillä hänen päänsä painui jälleen alemmaksi kohti vaaleanvihreää ruohomattoa. Oli jotakin ristiriitaista suurenmoisen, rauhallisen luonnon, kirkkaan avaruuden ja niiden synkkien tosiasioiden välillä, joita juuri oli esitetty.

Poliisiupseerin ääni aleni. Siinä ei ollut mitään väijyvää eikä vahingoniloista, vaan pikemminkin lujaluonteisen miehen vilpitöntä surkuttelua.

— Selityksenne on hatara ja mahdoton, johtaja Paunu. Te voitte tietysti pysyä siinä, mutta se ei auta teitä. Tosiasiallisesti voimme jättää sen laskuista pois. Minun on jatkettava. Kohta n:o 3 on siis tuo selvä mahdottomuus saada toverianne kannetuksi jahtiin väittämälänne paikaita. Minun täytyy olettaa muuta. Voi olla mahdollista, et-

tä minäkin erehdyn, mutta minun on pysytettävä tietämissäni tosiasiassa. En voi mitään sille, että minun lähtökohtani on synkempi. Se on murha.

Sana häikähdetti kaikkea. Johtaja Paunukin liikahti ja hänen väsyneillä, tympeytyneillä kasvoillaan värähti syvä mielenliikutus. Mutta hän ei sanonut mitään

— Kun puhutaan rikoksesta, täytyy puhujalla olla perusteltu aihe olettaa jokin syy. Tässä tapauksessa se on kaksinkertainenkin. Teillä, johtaja Paunu, oli — voin melkein niin puhua, sillä Ulmi on tosiasiallisesti vainaja — teillä oli syytä vihata Ulmia sekä huonona liikekumppanina että kilpakosijana. Rikoksia on tehty vähemmästäkin syystä.

Paunu kohottautui kiivaasti. Näytti niinkuin hän olisi jotakin tällaista odottanut, mutta niinkuin se joka tapauksessa olisi häntä hämmästyttänyt.

— Tuo ei pidä paikkaansa, hän vastusti kiivaasti ja väsymys katosi hänen miellyttäviltä kasvoiltaan. — Ne asiat oli jo sovittu.

— Sitä ei ainakaan ole todistettu, poliisiupseeri väitti rauhallisesti. Minun väittämäni on sensijaan todistettua. Olen kuulustellut liikkeenne henkilökuntaa. Ja he tiesivät koko paljon, voisin sanoa: vaarallisen paljon. Ulmi... hm,... näyttää olleen epämiellyttävä liikekumppani... hän oli useamman kerran käyttänyt liikkeen varoja omiin yksityisiin keinotteluihinsa ja osan niistä menettänytkin, vaikka lienee sitten jotakin korvannut. Viimeksi neljää päivää sitten teillä oli hänen kanssaan ollut kiivas riita konttorissanne. Te olitte häntä nimitellyt roistoksi ja kavaltajaksi ja, kuten henkilökuntanne väitti, varmasti täydellä syyllä. Henkilökuntanne sympatiat ovat kokonaan teidän puolellanne, jonka vuoksi heidän todistuksensa on teille sitä raskauttavampi. Onko asia niin?

Paunu oli kuunnellut kärsimättömänä. Mutta hän myönsi.

— Kyllä niin oli. Alvar keinotteli omiin nimiinsä ja keinotteli päättömästi. Mutta konttorihenkilökunta ei tiedä asiasta kuin puolet.

Hän lupautui kerta kaikkiaan lopettamaan puuhailunsa ja korvauspuolikin järjestettiin. Teimme täyden sovinnon vielä samana iltana. Ulmissa on joka tapauksessa paljon miellyttäviäkin puolialia, eikä hän lopultakaan ole mikään hölmö.

— Tuo kaikki on erinomaista, jos vain voitte sen todistaa. Mutta sitten toinen asia: hän oli kilpakosijanne. Vielä viikko sitten te aiheutitte melkein skandaalin puistossa tavatessanne hänet ... erään tietyn henkilön seurasta.

Johtaja Paunu näytti kiusaantuneelta, mutta hän ei häkeltynyt.

— Kiitän, ettette ainakaan vielä maininnut mitään nimeä. Hm ... niin, tapasin heidät kyllä, mutta vihastumiseni aiheutui yksinomaan siitä, että tiesin Ulmin seuran häiritsevän toista. Minulla ... hm, minulla on syytä luulla, ettei Ulmi enää ollut kilpakosijani ... jos niin tahdotte sanoa.

— Tahdotteko sanoa, että olette siis jo kihloissa? poliisiupseeri kysyi terävästi.

— En ... mutta luulisin, että olisin voinut mennä ... milloin vain ... tuli viivyttävä vastaus.

Tuli hetken hiljaisuus. Poliisit, moottorimies ja tuomari Alanne näyttivät ikäänkuin vaipuneen mietteisiinsä. Sitten poliisiupseeri kohotti katseensa, josta kuvastui surullinen välttämättömyys.

— Vastaväitteenne tarkistetaan. Mutta tärkein on jäljellä. Lääkäri antoi minulle tänään lopullisen, tarkistetun lausuntonsa vamman laadusta. Hän ilmoitti, että murtuman takaraivoon on aiheuttanut joku keskikokoinen, raskas ja tylsä esine. Ja tosiaankin, sellainen esine on olemassa. Kun jahtia tarkastettiin, löydettiin pohjalta keskikokoisen vasara. Eikä siltä hyvä: tuossa vasarassa oli verta ja hiuksia. Olen verrannut hiuksia Ulmin hiuksiin: ne ovat samoja.

Äkkiä poliisiupseeri ponnahti pystyyn. Hänestä liekehti niinkuin oikeutettu suuttumus.

— Teidän olisi parasta tunnustaa, johtaja Paunu. Kertomuksenne on valheellinen. On tapahtunut rikos. Syynä on ollut oikeutettu har-

mi liikekumppanin epärehellisydestä ja hillitsemätön mustasukkaisuus. Ja rikos on tehty käyttämällä rautaista vasaraa, jolla uhria on lyöty takaraivoon.

Muutkin ponnahtivat pystyyn, heidän joukossaan syytetty.

— Tuo on valhetta! hän huusi. — Minä olin antanut Ulmille anteeksi hänen kepposensa ja mihinkään mustasukkaisuuteen minulla ei ole ollut syytä.

— Seis! Tuo on liikaa väitetty. Se henkilö, josta olemme puhuneet, sanoi minulle, ettei hän ollut tehnyt mitään lopullista päätöstä.

Johtaja Paunu horjahti.

— Niinkö? Niinkö... ja minä olin varma... mutta tietysti hän ei päätöstä ollut tehnyt, koska en ollut häneltä mitään kysynyt...

— Mutta vasara? tuomari muistutti

Paunu voihkaisi. — Siitä en tiedä mitään... en ainakaan muista mitään... sen vain tiedän, etten ole sillä häntä lyönyt... minulla ei ole ollut mitään syytä siihen...

Tuomari Alanne astui lähemmäksi syytettyä.

— Määrätyllä tavalla ja määrättyyn rajaan asti olen valmis teitä uskomaan, hän sanoi, mutta en usko mihinkään, ennenkuin olette peruuttanut tähänastisen kertomuksenne. Sillä se on valhetta... ratkaisevissa kohdissa?

Loppu oli suora kysymys. Johtaja Paunu seisoi paikallaan liikahtamatta, hiukan eteenpäin kumartuneena. Hänen sileät, auringon ja tuulen ruskettamat kasvonsa värähtelivät voimakkaasti. Miehet tajusivat, että hän taisteli ankaraa taistelua, että hän oli sielullisen murtumisen kynnyksellä. Ja he käsittivät, että jos hän tunnustaisi valehdelleensa eikä samalla voisi esittää uskottavaa ja todistettavaa toista selitystä, hänen asemansa olisi auttamaton. Äkkiä Paunu kohotti katseensa. Siinä kuvastui järkähtämätön päättäväisyys.

— Minä valehtelin, hän myönsi lujasti katsoen tuomaria silmiin.

— Pääasiassa olen kyllä kannallani: olen syytön. Mutta onnettomuus tapahtui toisella tavalla.

Olli Karila (oik. Niilo Pärnänen, 1897-1936) oli suomalaisen jännityskirjallisuuden ykkös-nimiä 1920- ja 1930-luvuilla. Karilan kirjoituskone suolsi ahkerasti lukijoiden elämään jännitystä, huumoria ja romantiikkaa.

Tässä valikoimassa on 12 aikaisemmin kirjan muodossa julkaisematonta tarinaa 1930-luvulta.

